

Markkinaoikeus

Ohjeet asiamiehille teollis- ja tekijänoikeudellisissa asioissa

Postiosoite	Markkinaoikeus Radanrakentajantie 5 00520 Helsinki
Käyntiosoite	Radanrakentajantie 5 Tuomioistuimet-talo
Sähköposti	markkinaoikeus@oikeus.fi
Faksi	029 564 3314
Puhelin (vaihde)	029 564 3300

Johdanto

Markkinaoikeuden toimivalta laajenee 1.9.2013 käsittämään teollis- ja tekijänoikeudelliset riita- ja hakemusasiat sekä teollisoikeudelliset valitusasiat. Näihin asioihin liittyen käytetään jäljempänä myös lyhennettä IPR, joka tulee englanninkielisestä nimityksestä Intellectual Property Rights. Markkinaoikeus on ensimmäisen asteen toimivaltainen tuomioistuin IPR-riita- ja hakemusasioissa; IPR-rikosasioissa markkinaoikeudella ei ole toimivaltaa. Markkinaoikeus toimii myös ensimmäisenä muutoksenhakuasteena teollisoikeudellisissa IPR-rekisteröintiasioissa eli valitusasioissa.

Oikeudenkäyntimenettelyä markkinaoikeudessa sääntelee ennen muuta oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annettu laki (jäljempänä oikeudenkäyntilaki; 100/2013) sekä – riippuen siitä, onko kysymyksessä riita-asia vai valitusasia – oikeudenkäymiskaari tai hallintolainkäyttölaki.

Näiden ohjeiden tarkoituksena on selventää asiamiehille oikeudenkäyntimenettelyä markkinaoikeudessa. Samalla asiamiesten huomiota halutaan kiinnittää markkinaoikeuden noudattamaan prosessuaaliseen käytäntöön. Ohjeistus ei sitä vastoin ole oikeudellinen kannanotto prosessinormien eli prosessisääntöjen ja -periaatteiden soveltamista ja tulkintaa koskeviin kysymyksiin. Ohjeilla ei myöskään muuteta voimassa olevia säännöksiä.

Ohjeita on siis pidettävä työvälineenä, joka on tehty auttamaan asiamiehiä ajamaan päämiehensä asiaa sekä sen käsittelyn kirjallisessa että suullisessa vaiheessa tavalla, joka varmistaa asioiden sujuvan ja nopean sekä tehokkaan käsittelyn sekä siten edistää asioiden laadukasta ratkaisemista.

Ohjeissa ei lähtökohtaisesti ole käsitelty asioita, jotka ilmenevät suoraan oikeudenkäymiskaaresta tai hallintolainkäyttölaista.

Ohjeita päivitetään ja täydennetään tarvittaessa.

Sisällys

Markkinaoikeus.....	1
Ohjeet asiamiehille teollis- ja tekijänoikeudellisissa asioissa.....	1
Johdanto.....	2
1 Asian käsittelystä yleisesti.....	1
2 Kuka voi toimia asiamiehenä markkinaoikeudessa	1
3 Kanneasian käsittelystä	2
3.1 Yleistä kanneasian käsittelystä	2
3.2 Haastehakemuksen laatiminen	2
3.2.1 Yleistä haastehakemuksesta.....	2
3.2.2 Tiivis johdanto asiaan.....	3
3.2.3 Vaatimukset	4
3.2.4 Seikat, joihin vaatimukset oikeudellisesti perustuvat	5
3.2.5 Kantajan käsitys asiaan vaikuttavista tosiseikoista	6
3.2.6 Todistelu	6
3.2.7 Kannanotto asian käsittelyjärjestyksestä	8
3.2.8 Muu haastehakemukseen liitettävä aineisto	8
3.3 Haastehakemukseen vastaaminen	8
3.3.1 Yleistä vastauksesta	8
3.3.2 Tiivis johdanto asiaan.....	9
3.3.3 Vaatimukset	9
3.3.4 Seikat, joihin kiistäminen oikeudellisesti perustuu	10
3.3.5 Vastaajan käsitys asiaan vaikuttavista tosiseikoista	10
3.3.6 Todistelu	11
3.3.7 Kannanotto asian käsittelyjärjestyksestä	11
3.3.8 Muu vastaukseen liitettävä aineisto.....	11
3.4 Lausuman pyytäminen kantajalta vastauksen johdosta.....	12
3.5 Asian valmistelun jatkaminen markkinaoikeudessa	12

3.5.1 Yleistä valmistelusta.....	12
3.5.2 Prosessikuuleminen.....	12
3.5.3 Yhteenveto.....	13
3.5.4 Valmisteluistunto.....	13
3.6 Pääkäsittely.....	14
3.7 Tuomion antaminen.....	14
4 Turvaamistoimiasian käsittelystä.....	14
5 Valitusasian käsittelystä.....	15
5.1 Yleistä valitusasian käsittelystä.....	15
5.2 Asianosaisista ja oikeudenkäynnin osapuolista.....	16
5.3 Valitus.....	16
5.3.1 Valituksen laatiminen.....	16
5.3.2 Ilmoitus valitusasian vireilletulosta ja asiakirjojen pyytäminen rekisteriviranomaiselta.....	17
5.4 Kuuleminen valituksen johdosta.....	17
5.4.1 Yleistä kuulemisesta.....	17
5.4.2 Vastaajan vastaus.....	18
5.4.3 Rekisteriviranomaisen lausunto.....	18
5.5 Kirjalliset lausumat.....	18
5.6 Asioiden käsittelytavoista.....	19
5.7 Markkinaoikeuden päätöksestä ja sen antamisesta.....	20

1 Asian käsittelystä yleisesti

IPR-riita-asioiden (jäljempänä myös kanneasiat) kuten myös IPR-rekisteröinti asioiden (jäljempänä valitusasiat) käsittely alkaa kirjallisella vaiheella, haastehakemuksella tai valituksella ja siihen annettavalla vastauksella tai lausunnolla. Kaikkien oikeudenkäyntikirjelmien tulisi olla jäsennellyjä, tiiviitä ja vailla tarpeetonta toistoa. Näissä ohjeissa kerrotaan, millainen kirjelmän rakenne ja sisältö parhaiten palvelee asian tehokasta ja laadukasta käsittelyä markkinaoikeudessa.

Oikeudenkäyntikirjelmien liitteet – asiakirjatodisteet ja muut liitteet – on syytä aina luetella todiste- tai liiteluettelossa, jonka voi sisällyttää oikeudenkäyntikirjelmään. Liitteissä tulee olla luetteloa vastaava numero tai muu yksilöintitunnus.

Erityisesti kanneasioissa markkinaoikeus voi toimittaa niin sanotun prosessikuulemisen, jolla tarkoitetaan valmistelevan jäsenen puheenjohtolla käytävää yleensä markkinaoikeuden tiloissa tapahtuvaa asianosaisten välistä keskustelua useimmiten sen jälkeen, kun vastaaja on vastannut kirjallisesti kanteeseen. Prosessikuulemisen tarkoituksena on jo asian käsittelyn varhaisessa vaiheessa selvittää riidattomia tosiseikkoja ja muita kysymyksiä, joista erimielisyyttä ei ole. Prosessikuulemisessa voidaan lisäksi keskustella prosessuaalisista kysymyksistä.

Asian käsittelyn kirjallista vaihetta voidaan täydentää suullisella valmistelulla.

Kanneasioissa toimitetaan yleensä suullinen pääkäsittely noudattaen oikeudenkäymiskaaren säännöksiä pääkäsittelyn kulusta. Valitusasioissa voidaan puolestaan asian niin edellyttäessä toimittaa suullinen käsittely. On toivottavaa, että myös asiamiesten suulliset esitykset ovat jäsennellyjä, tiiviitä ja vailla tarpeetonta toistoa.

Asian käsittely markkinaoikeudessa päättyy tuomion tai päätöksen antamiseen tai eräissä tilanteissa julistamiseen.

Muutoksenhaku markkinaoikeuden ratkaisuihin perustuu valituslupajärjestelmiin. Tämä asettaa erityisiä vaatimuksia niin asiamiehille kuin markkinaoikeudellekin IPR-asioiden käsittelyssä.

2 Kuka voi toimia asiamiehenä markkinaoikeudessa

Markkinaoikeudessa voi IPR-riita- ja hakemusasioissa toimia oikeudenkäyntiasiamiehenä tai -avustajana asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa tarkoitettu luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja. Lisäksi oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 5 §:ssä säädetään eräiden muiden henkilöiden oikeudesta toimia asiamiehenä tai avustajana. Asiamies tai avustaja voi käyttää apunaan esimerkiksi patenttiasiamiestä. Sitä käytäntöä, että patenttiasiamiehet saavat käyttää puheenvuoroja oikeudenkäymiskaaren mukaan kelpoisen asiamiehen tai avustajan ohella, ei ole ollut tarkoitus muuttaa.

Edellä viitatuista asiamiehen tai avustajan kelpoisuutta koskevat rajoitukset eivät ole voimassa hallintolainkäyttölain mukaisesti käsiteltävissä valitusasioissa. Asiamiehen ja avustajan käyttämisestä näissä asioissa säädetään hallintolainkäyttölain 20 §:ssä. Siten esimerkiksi patenttiasiamies on kelpoinen toimimaan asiamiehenä tai avustajana valitusasiassa.

3 Kanneasian käsittelystä

3.1 Yleistä kanneasian käsittelystä

Kanne-asioiden käsittelyyn markkinaoikeudessa sovelletaan soveltuvin osin, mitä oikeudenkäymiskaassa säädetään riita-asian käsittelystä kärjäoikeudessa.

Noudatettavaksi tulevat siten muun ohella asioiden vireillepanoa, valmistelua, pääkäsittelyä, todistelua ja oikeudenkäyntikuluja koskevat säännökset. Erityisesti on syytä huomata, että muihin kanneasioihin kuin tekijänoikeudellisiin asioihin sovelletaan lisäksi oikeudenkäyntilain 4 luvun 19–24 §:n erityissäännöksiä.

3.2 Haastehakemuksen laatiminen

3.2.1 Yleistä haastehakemuksesta

Haastehakemus määrittelee riidan kohteen ja sen, mistä asiassa on kysymys. Haastehakemuksen keskeistä sisältöä eli vaatimuksia ja niiden perusteita sanotaan kanteeksi. Haastehakemuksesta kanneasiassa markkinaoikeudessa koskevat lähtökohtaisesti samat säännökset kuin haastehakemuksesta riita-asiansa kärjäoikeudessa. IPR-asioiden erityispiirteistä johtuen markkinaoikeus pitää tarpeellisena antaa haastehakemuksen laadinnasta tarkempia ohjeita.

Haastehakemuksesta laadittaessa asiamiehen tulisi ensin kysyä, *mitä kantaja haluaa markkinaoikeuden tekevän*. Vasta kun tämä on selvitetty, haastehakemuksessa voidaan esittää selkeät vaatimukset. Huomiota tulee kiinnittää siihen, että markkinaoikeus antaa *oikeussuojaa täytäntöönpantavissa olevan tuomion muodossa*. Kanteesta tulee siis ilmetä selkeästi se, millaista oikeussuojaa tavoitellaan ja mihin seikkoihin vaatimukset perustuvat. Haastehakemuksen tulisi sisältää ne seikat, joita yhtäältä markkinaoikeus ja toisaalta vastapuoli tarvitsevat ymmärtääkseen asian ja vastapuoli pystyäkseen vastaamaan kanteeseen.

Pääsääntö on, että kannetta ei saa oikeudenkäynnin aikana muuttaa. Sen vuoksi jo haastehakemuksen tulisi sisältää kaikki vaatimukset ja niiden tueksi esitettävät perusteet. Toisaalta kanne ei saisi sisältää mitään ylimääräistä. On luonnollista, että markkinaoikeuteen päätymistä on edeltänyt melkoinen joukko tapahtumia ja välivaiheita; näiden selostaminen ei yleensä ole tarpeen. Kanteessa ei myöskään yleensä tulisi tuoda esiin vastapuolen matkan varrella esittämiä taikka ennakoitavissa olevia näkemyksiä ja vastaväitteitä, koska kanteen selkeys saattaa kärsiä tästä. Toisaalta saattaa olla tilanteita, joissa kanteessa esitettyjen vaatimusten ymmärtäminen nimenomaan edellyttää sitä, että asian taustaa tuodaan laajemminkin esille. Rönstyilevää tapahtumatietojen esittämistä tulisi kuitenkin ehdottomasti välttää.

Haastehakemuksen laatimista auttaa, jos mieltää tavoitteeksi sen, että haastehakemus lähes sellaisenaan voidaan ottaa tuomioon kanteen sisältöä selostavaksi osaksi.

Haastehakemuksessa tulisi olla *selkeät, toisistaan erottuvat osiot*. Tällöin asian hahmottaminen ja kanteeseen vastaaminen on helpompaa. Tämä palvelee myös yhteenvedon laatimista ja lopulta tuomion tai muun ratkaisun kirjoittamista asiassa.

Haastehakemus tulisi jaotella seuraaviin osioihin:

- 1) Tiivis johdanto asiaan
- 2) Vaatimukset
- 3) Seikat, joihin vaatimukset oikeudellisesti perustuvat
- 4) Kantajan käsitys asiaan vaikuttavista tosiseikoista
- 5) Todistelu
- 6) Kannanotto asian käsittelyjärjestyksestä
- 7) Muu haastehakemukseen liitettävä aineisto

Mikäli haastehakemus ei täytä sille oikeudenkäymiskaassa asetettuja edellytyksiä, markkinaoikeus voi pyytää kantajaa täydentämään haastehakemusta. Mikäli haastehakemusta ei määrääjassa täydennetä tai se on edelleen puutteellinen siten, että se ei kelpaa oikeudenkäynnin perustaksi, kanne voi jäädä tutkimatta.

Oikeudenkäyntilain mukaan markkinaoikeus on toimivaltainen tutkimaan myös IPR-riita-asiaan liittyvän muun riita-asian. Joissain tilanteissa haastehakemuksessa voi olla tarpeen ottaa erikseen kantaa myös siihen, millä perusteella markkinaoikeus on toimivaltainen.

Asioiden käsittelemisestä samassa oikeudenkäynnissä eli kumuloinnista säädetään oikeudenkäyntilaissa erikseen. Markkinaoikeus voi myös käsitellä IPR-riita-asian ja oikeudenkäyntilain 1 luvun 6 §:ssä tarkoitetun markkinaoikeudellisen asian samassa oikeudenkäynnissä. Jo haastehakemuksessa on mahdollisuuksien mukaan syytä tuoda esille kantajan käsitys kumuloinnin edellytyksistä. IPR-riita-asiaa ja valitusasiaa ei voida kumuloida käsiteltäväksi samassa oikeudenkäynnissä.

Seuraavassa selostetaan tarkemmin, millä tavoin markkinaoikeus haluaa haastehakemuksen sisällön esitettäväksi eri osioissa. Ohjeet sisältävät esimerkkejä, jotka on tarkoitettu vain ohjeistuksen havainnollistamiseksi, eivätkä ne kuvaa todellisia tapahtumia tai sisällä oikeudellisia kannanottoja.

3.2.2 Tiivis johdanto asiaan

Haastehakemuksessa olisi hyödyllistä olla aivan alussa kuvaus siitä, mistä asiassa on kysymys. Tässä osiossa ei ole välttämätöntä kuvata asiaa oikeudellisin käsittein, vaan tarkoituksena olisi nimenomaan antaa lukijalle selkeällä tavalla käsitys siitä, millaisten tosiseikkojen ympärillä riitaa käydään. Aivan yksinkertaisissa asioissa johdanto voi olla hyvin lyhyt. Otsikkona voidaan käyttää esimerkiksi ”Johdanto” tai ”Mistä asiassa on kysymys”. Kun jo johdannossa on esitetty kantajan käsitys asian pääpiirteistä, varsinainen tosiseikkojen kuvaus (ks. kohta 3.2.5) voidaan esittää rajattujen tosiseikkaväitteiden muodossa.

ESIMERKKI:

Johdanto

A Oy on suomalaisen patentin FI 123456 haltija. Patentti koskee keksintöä, jonka avulla voidaan ladata usean eri valmistajan mobiililaitteiden akkuja langattomasti. B Oy tuo maahan ja markkinoi Suomessa laitetta, joka loukkaa

mainittua patenttia. A Oy vaatii kanteessaan B Oy:n menettelyn lopettamista ja korvauksia.

ESIMERKKI:

Mistä asiassa on kysymys

C Oy tarjoaa yrityksille myynnin ja markkinoinnin koulutusta. C Oy on julkaissut kirjan "Tie markkinoinnin onnistumiseen", joka koostuu C Oy:n työntekijöiden kirjoittamista artikkeleista. Kirjaa käytetään C Oy:n järjestämissä seminaareissa ja kirja annetaan kaikille maksullisiin seminaareihin osallistujille. C Oy:n entinen työntekijä D on ryhtynyt järjestämään vastaavia koulutuksia ja hän on käyttänyt niissä julkaisemaansa kirjaa, joka koostuu pääosin C Oy:n kirjasta kopioiduista artikkeleista. C Oy ei ole antanut D:lle lupaa kirjansa kopiointiin, julkaisemiseen ja muuhun käyttöön D:n koulutuksessa.

3.2.3 Vaatimukset

Vaatimukset tulee esittää selkeällä tavalla. Vaatimus oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta ja siihen asti kertyneiden kulujen määrä tai arvio niiden määrästä tulisi sekin esittää jo haastehakemuksessa. Vaatimukset olisi selvyuden vuoksi hyvä numeroida.

IPR-asioissa on usein kysymys muista kuin rahamääräistä suoritusta koskevista vaatimuksista tai ainakin tällaisia vaatimuksia esitetään rahamääräisten vaatimusten ohella. Jotta vaatimukset olisivat täytäntöön pantavissa, niiden yksilöintiin ja selkeyteen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Vaatimus rajaa sen, mitä markkinaoikeus voi tuomita ja mihin vastapuoli voidaan velvoittaa. Mahdollisessa kieltovaatimuksessa kantajan on yksilöitävä kiellettäväksi vaadittu toiminta niin tarkasti, että vaatimus konkretisoituu tosiseikkojen tasolla ja että jälkepäin on selvitettävissä, onko tuomion jälkeinen vastaajan toiminta ollut kiellon vastaista.

On syytä korostaa, että kaikki vaatimukset tulee esittää tässä osiossa. Haastehakemuksen muissa osioissa ei siten saa olla epämääräisiä "heittoja", joista jää epäselvyys sen suhteen, sisältääkö "heitto" erillisen vaatimuksen vai ei. Tällainen ei-toivottu ilmaisutapa on esimerkiksi pelkästään tosiseikkaosioon otettu toteamus "B:n säännöstenvastaisesta menettelystä on aiheutunut A Oy:lle x euron ylimääräiset kustannukset".

Myös esimerkiksi editio- ja salassapitovaatimukset tulisi esittää tässä osiossa. Näitä vaatimuksia koskevat perustelut voidaan ottaa erillisen otsikon alle tai esimerkiksi todisteluosion yhteyteen.

ESIMERKKI:

A Oy vaatii, että markkinaoikeus

1. vahvistaa B Oy:n loukkaavan A Oy:n suomalaiseen patenttiin FI 123456 perustuvaa yksinoikeutta keksinnön hyväksikäyttämiseen tuomalla maahan ja saattamalla vaihdantaan "PomppuSähkö"-nimistä laitetta
2. kieltää B Oy:tä jatkamasta vaatimuskohdassa 1 mainittua yksinoikeuden loukkausta patentin voimassaoloaikana
3. velvoittaa B Oy:n suorittamaan A Oy:lle patenttilain 58 §:n mukaisena kohtuullisena korvauksena keksinnön hyväksikäyttämisestä enintään x euroa korkoineen

4. velvoittaa B Oy:n suorittamaan A Oy:lle korvausta patentinloukkauksen aiheuttamasta vahingosta x euroa korkoineen

5. velvoittaa B Oy:n suorittamaan A Oy:lle korvauksen oikeudenkäyntikuluista asiassa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine korkoineen siitä lukien, kun kuukausi on kulunut markkinaoikeuden ratkaisun antamisesta. Tähän mennessä kertyneiden kulujen määrä on x euroa.

Vielä A Oy vaatii, että markkinaoikeus velvoittaa B Oy:n esittämään markkinaoikeudelle "PomppuSähkö"-nimisen laitteen kaikki tekniset tiedot ja piirustukset.

ESIMERKKI:

A Oy vaatii, että markkinaoikeus

1. velvoittaa D:n suorittamaan C Oy:lle tekijänoikeuslain 57 §:n 1 momentin mukaisena kohtuullisena hyvityksenä yhteensä x euroa korkoineen

2. velvoittaa D:n suorittamaan C Oy:lle tekijänoikeuslain 57 §:n 2 momentin mukaisena korvauksena muusta menetyksestä ja haitasta yhteensä x euroa korkoineen

3. velvoittaa D:n suorittamaan C Oy:lle korvauksen oikeudenkäyntikuluista asiassa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine korkoineen siitä lukien, kun kuukausi on kulunut markkinaoikeuden ratkaisun antamisesta. Tähän mennessä kertyneiden kulujen määrä on x euroa.

3.2.4 Seikat, joihin vaatimukset oikeudellisesti perustuvat

Niistä seikoista, joihin vaatimukset oikeudellisesti perustuvat, käytetään oikeuskirjallisuudessa nimitystä oikeustosisieikka. Tällä tarkoitetaan oikeudellisesti merkityksellistä seikkaa, jonka on oltava olemassa, jotta vaatimus voidaan hyväksyä. Oikeustosisieikka ei ole sama asia kuin tosielämän fakta. Yleensä toteennäytetyistä tosielämän faktoista voidaan oikeudellisen päättelyn avulla päätyä siihen, että oikeustosisieikka on olemassa.

Mikäli oikeustosisieikka liittyy johonkin tiettyyn lainkohtaan, lainkohta tulisi haastehakemuksessa mainita. Tämä helpottaa asian hahmottamista.

Kuten edellä on todettu, esimerkiksi sellaisia vastatosiseikkoja, joihin vastapuolen ennakoidaan vetoavan, ei yleensä tulisi tuoda haastehakemuksessa esille. Mikäli vastapuoli tällaisia seikkoja esittää, on selvää, että kantaja pääsee niihin vielä ottamaan kantaa.

ESIMERKKI:

Patenttilain 1 §:n mukaan patentinhaltijalla on yksinoikeus patentoidun keksinnön ammattimaiseen hyödyntämiseen. B Oy tuo maahan ja saattaa vaihdantaan laitetta, joka kuuluu A Oy:lle myönnetyn patentin FI 123456 patenttivaatimusten 1–3 suojapiiriin. B Oy on jatkanut menettelyään senkin jälkeen, kun sille on ilmoitettu patentin loukkauksesta, joten B Oy on patenttilain 58 §:ssä tarkoitettu tavoin loukannut patenttia tahallaan ja on siten velvollinen suorittamaan korvauksen kaikesta vahingosta, joka A Oy:lle on B Oy:n toiminnan johdosta aiheutunut. A Oy on joutunut tekemään loukkauksen osalta kattavia selvityksiä, mistä sille on aiheutunut kustannuksia.

3.2.5 Kantajan käsitys asiaan vaikuttavista tosiseikoista

Kantajan tulee tehdä luettelo niistä tosielämän faktoista, joihin kantajan on välttämätöntä vedota kanteensa menestymiseksi. Kantajan luettelomuodossa esittämä käsitys asiaan vaikuttavista tosiseikoista antaa asianosaisille mahdollisuuden tosiseikkojen myöntämiseen tai kiistämiseen ja siten asian käsittelyn rajaamisen riittäisiin tosiseikkoihin.

Lähtökohtaisesti haastehakemuksen tässä osiossa tulisi esittää vain sellaisia tosiseikkoja, jotka ovat pohjana oikeustositseikoille. Kanteen taustatekijät ja se, mistä asiassa on tiivistetysti kysymys, eivät kuulu haastehakemuksen tähän osioon vaan johdanto-osioon (ks. kohta 3.2.2). *Jäsentymätöntä tapahtumakuvausta tai asiaselostusta tulisi haastehakemuksen molemmissa osioissa ehdottomasti välttää.*

Vaikka kannetta voidaan tosiseikkojen osalta kehittää vielä asian käsittelyn kuluessa, käsittelyn etupainotteisuuden kannalta on erittäin suotavaa, että koko merkityksellinen tosiseikasto esitetään jo haastehakemuksessa.

Osion otsikko voi olla ”Tosiseikasto”, ”Tosiseikat” tai vastaava. Tosiseikkaväitteiden tulisi olla mahdollisimman yksiselitteisiä. Tosiseikat tulisi esittää sillä tavoin, että vastapuoli pystyy vaikeuksitta ottamaan kantaa siihen, voidaanko tosiseikkaväite myöntää vai onko se kiistettävä. Tämän mahdollistamiseksi *tosiseikkaväitteet tulisi numeroida juoksevasti*. Kunkin numerokohdan tulisi pitää sisällään lähtökohtaisesti vain yksi tosiseikkaväite. Niin muodoin numerokohdan pituus ei saisi yleensä ylittää muutamaa riviä. Numerointi voi pohjautua aikajärjestykseen tai asiakokonaisuuksiin. Yleispätevää ohjetta tältä osin on vaikea antaa.

ESIMERKKI:

1. A Oy:lle, joka on mobiilialan yritys, on myönnetty suomalainen patentti FI 123456, joka koskee mobiililaitteiden akkujen lataamista langattomasti.
2. Laitetta, joka perustuu patentoituun keksintöön, on 2.1.2011 lukien myyty Suomessa nimellä ”UniLaturi”.
3. B Oy on 2.1.2012 lukien alkanut tuoda maahan ja markkinoida laitetta nimeltä ”PomppuSähkö”.
4. ”PomppuSähkö”-niminen laite hyödyntää kohdassa 1 mainittua patentilla suojattua keksintöä (patenttivaatimuksia 1–3).
- –
10. A Oy:n valtuuttama asianajaja AA on 2.5.2012 lähettänyt B Oy:lle kirjeen, jossa B Oy:n on ilmoitettu loukkaavan patenttia ja pyydetty lopettamaan patenttia loukkaava toimintansa.
11. B Oy on vastannut asianajaja BB:n kirjeellä 4.6.2012, kiistänyt loukkaavansa patenttia ja ilmoittanut, että B Oy ei ryhdy asiassa vaadittuihin toimiin.

3.2.6 Todistelu

Todistelu tapahtuu yleensä henkilöiden kuulemisen ja asiakirjatodisteiden muodossa. Haastehakemuksessa on riittävää ilmoittaa se todistelu, jota kantaja pitää välttämättömänä esittämiensä tosiseikkaväitteiden toteennäyttämiseksi.

Asiakirjatodisteet tulee luetella haastehakemuksen todisteluettelossa siten, että kullekin todisteelle ilmoitetaan juokseva numero, esimerkiksi "kantajan asiakirjatodiste 1 + kuvaus". Jos kantajia on useita ja näiden todisteet eroavat toisistaan, todisteet tulisi nimetä kantajakohtaisesti, esimerkiksi "A Oy:n asiakirjatodiste 1 + kuvaus". Todisteluettelossa tulisi olla lyhyt kuvaus todisteesta, esimerkiksi "A Oy:n asiamiehen asianajaja AA:n kirje B Oy:lle 2.5.2012". Mikäli todisteessa on vain jokin tietty kohta, jolla on asiassa merkitystä, tulisi tämä käydä ilmi todisteluettelosta, esimerkiksi "A Oy:n asiamiehen asianajaja AA:n kirje B Oy:lle 2.5.2012 sivu 10, viimeinen kappale".

Henkilötodistelu tulisi ilmoittaa juoksevalla numeroinnilla, henkilön prosessuaalisella asemalla, henkilön nimellä ja ammattia taikka vastaavaa kuvaavalla tiedolla.

Yhteys tosiseikkaväitteen ja todisteen välillä tulisi selvittää ilmoittamalla jokaiselle todisteelle todistusteema tai -teemat. Usein on hyödyllistä jaotella erityisesti asiakirjatodisteet teemoittain. Tällöin samaan teemaan kuuluvat todisteet ovat helposti hahmotettavissa. Todistusteema tulisi ilmoittaa mahdollisimman täsmällisesti. Siten esimerkiksi teema "sopimuksen syntymisolosuhteet ja sopimuksen sisältö" on yleensä aivan liian laava. Teema tulisi esittää pikemminkin tarkkarajaisen *tosiseikkaväitteen* muodossa.

ESIMERKKI:

Asiakirjatodistelu:

1. A Oy:n suomalaista patenttia FI 123456 koskeva patenttijulkaisu

Todistusteemat:

- A Oy:llä on yksinoikeus patentin tarkoittaman keksinnön ammattimaiseen hyödyntämiseen
- "PomppuSähkö"-nimisen laitteen tekninen ratkaisu kuuluu patenttivaatimusten 1–3 suojapiiriin

Henkilötodistelu:

1. A Oy:n toimitusjohtaja MM, todistelutarkoituksessa

Todistusteema:

- "UniLaturi"-nimisellä laitteella on keskeinen merkitys A Oy:n liiketoiminnassa

2. Todistaja NN, N Oy:n kehittämisspäällikkö

Todistusteema:

- "PomppuSähkö"-nimisen laitteen tekninen ratkaisu kuuluu patentin FI 123456 patenttivaatimusten 1–3 suojapiiriin

Asiakirjatodisteet tulee ottaa haastehakemuksen liitteeksi ja ne tulee järjestää ja numeroida todisteluetteloa vastaavasti.

3.2.7 Kannanotto asian käsittelyjärjestyksestä

Kanneasioissa toimitetaan markkinaoikeudessa yleensä suullinen pääkäsittely. Mikäli kantaja kuitenkin on sitä mieltä, että asia voidaan ratkaista kirjallisessa menettelyssä, tämä käsitys ja sen perusteet on syytä ilmoittaa jo haastehakemuksessa.

3.2.8 Muu haastehakemukseen liitettävä aineisto

Kantaja saattaa haluta liittää haastehakemukseen kirjallista aineistoa, joka ei ole luonteeltaan asiakirjatodistelua. Tällaista muuta aineistoa ovat esimerkiksi kopiot oikeuskirjallisuudesta sekä oikeustapaukset. Tällainen aineisto tulisi ilmoittaa omana luettelonaan ja yksilöidä esimerkiksi kirjaimin sekä liittää haastehakemuksen oheen luettelon mukaisesti.

3.3 Haastehakemukseen vastaaminen

3.3.1 Yleistä vastauksesta

Markkinaoikeus antaa haastehakemuksen johdosta asiassa haasteen, jossa vastaajaa pyydetään vastaamaan kirjallisesti kanteeseen. Vastauksen toimittamiselle annetaan määräaika, joka riippuu asian arvioidusta vaikeusasteesta. Yleensä määräaika on neljän ja kuuden viikon välillä. Määräaikoja asetettaessa pyritään jo ennakoitua ottamaan huomioon yleiset lomakaudet.

Edellä esitetyin tavoin haastehakemus tulisi olla laadittu siten, että kanteeseen vastaaminen olisi mahdollisimman helppoa. Kanteeseen annettava vastaus tulisi puolestaan olla haastehakemuksen ”peilikuva” eli siinä tulisi ottaa kantaa kaikkeen haastehakemuksessa esitettyyn. Vastauksen tulisi olla yksiselitteinen sen suhteen, mitkä kanteen vaatimukset kiistetään ja millä oikeudellisella taikka tosiseikkoihin liittyvällä perusteella.

Jos vastaaja esittää vastakanteen, sen osalta tulee noudattaa haastehakemuksesta edellä lausuttua.

Mikäli markkinaoikeus on esittänyt haasteessa vastaajalle tarkentavia kysymyksiä, niihin tulisi vastata.

Vastaus tulisi jaotella seuraaviin osioihin, joita käsitellään tarkemmin jäljempänä:

- 1) Tiivis johdanto asiaan
- 2) Vaatimukset
- 3) Seikat, joihin kiistäminen oikeudellisesti perustuu
- 4) Vastaajan käsitys asiaan vaikuttavista tosiseikoista
- 5) Todistelu
- 6) Kannanotto asian käsittelyjärjestyksestä
- 7) Muu vastaukseen liitettävä aineisto

3.3.2 Tiivis johdanto asiaan

Yleensä jo kantaja on määritellyt sen, mistä asiassa on kysymys. Siten vastauksen johdannossa saattaa riittää esimerkiksi sen toteaminen, että esillä on patentinloukkausta koskeva asia, jossa osapuolet ovat erimielisiä loukkauksen tapahtumisesta ja mahdollisten vahinkojen määrästä. Jos vastaaja on eri mieltä siitä, mistä asiassa on kysymys, tämä käsitys tulisi tuoda esiin. Lisäksi vastaaja saattaa esittää omia vaatimuksia, jotka olisi hyvä todeta jo tässä osiossa yhteenvedonomaaisesti.

ESIMERKKI:

Kuten kanteessa on todettu, D on työsuhteensa päättymisen jälkeen järjestänyt muutamia markkinointiaiheisia seminaareja. D on myös kirjoittanut aiheita käsittelevän kirjan, jossa hän on käyttänyt alaa koskevaa tietotaitoaan sekä osin samaa lähdemateriaalia, jota on C Oy:n kirjan lähdeluettelon mukaan käytetty myös C Oy:n kirjassa. D:n kirja ei ole C Oy:n kirjan kopio. Samankaltaisuus rajoittuu ainoastaan kirjoissa käsiteltäviin aiheisiin ja tietoihin. Tekijänoikeussuoja ei ulotu kirjan aiheeseen ja kirjassa esitettäviin tietoihin. D:n kirjassa on vähäisiä lainauksia C Oy:n kirjasta, mutta suorien sitaattien lähde on mainittu ja sitaatit ovat havainnollistaneet esitettävää asiaa. D ei ole loukannut C Oy:n tekijänoikeutta. C Oy:n kanne on kokonaan perusteeton.

3.3.3 Vaatimukset

Vastauksessa tulisi ottaa kantaa kaikkiin haastehakemuksessa esitettyihin vaatimuksiin. Mikäli jokin vaatimus kiistetään ja jokin myönnetään, tulisi selvyyden vuoksi noudattaa haastehakemuksessa omaksuttua vaatimuskohtien numerointia tai ainakin viitata siihen.

Vastauksenkin osalta on tähdennettävä sitä, että kaikki vaatimukset esitetään tässä osiossa. Ei-toivottu ilmaisu on esimerkiksi pelkästään vastauksen johonkin muuhun osioon otettu toteamus ”Tämä herättää epäilyksiä kantajan puhevallasta, joten oikeastaan myös tutkimatta jättämisen edellytykset ovat olemassa.” Vastaajan pitää pystyä muodostamaan kantansa yksiselitteisesti ja, jos vaaditaan kanteen tutkimatta jättämistä, tämä tulee heti vaatimusosion alussa erikseen tuoda esille.

ESIMERKKI:

B Oy vaatii, että markkinaoikeus

1. hylkää A Oy:n kannevaatimukset 1–5

2. velvoittaa A Oy:n suorittamaan B Oy:lle korvauksen oikeudenkäyntikuluista asiassa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine korkoineen siitä lukien, kun kuukausi on kulunut markkinaoikeuden ratkaisun antamisesta. Tähän mennessä kertyneiden kulujen määrä on x euroa.

Lisäksi B Oy vaatii, että markkinaoikeus hylkää A Oy:n teknisten tietojen ja piirustusten esittämistä koskevan vaatimuksen.

ESIMERKKI:

D vaatii, että markkinaoikeus

1. hylkää C Oy:n kannevaatimukset 1–3

3. velvoittaa C Oy:n suorittamaan D:lle korvauksen oikeudenkäyntikuluista asiassa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine korkoineen siitä lukien, kun kuukausi on kulunut markkinaoikeuden ratkaisun antamisesta. Tähän mennessä kertyneiden kulujen määrä on x euroa.

3.3.4 Seikat, joihin kiistäminen oikeudellisesti perustuu

Vastaajan kiistämässä voi olla kysymys vetoamisesta ensinnäkin siihen, että kantajan esittämä oikeustositseikka ei ole olemassa. Lisäksi vastaaja voi tuoda esille niin sanotun vastatositseikan. Tällä tarkoitetaan seikkaa, joka estää kantajan vaatiman oikeusseuraamuksen tuomitsemisen, vaikka kantajan esittämä oikeustositseikasto olisikin olemassa.

ESIMERKKI:

B Oy:n maahantuoma ja Suomessa markkinoima "PomppuSähkö"-niminen laite ei loukkaa kannepatenttia. Vaikka laitetta voidaan käyttää samantapaiseen käyttötarkoitukseen kuin kannepatentin mukaista keksintöä hyödyntävää "UniLaturia", "PomppuSähkö"-laitteessa oleva tekniikka ratkaisee kysymyksessä olevan teknisen ongelman olennaisesti eri tavoin kuin kannepatentilla suojattu keksintö, joten laite ei kuulu kannepatentin suojapiiriin kirjaimellisesti tai ekvivalenssitulkinnan kautta. B Oy ei siten ole loukannut kannepatenttia lainkaan. Väitetty loukkaus ei voi olla tahallinen tai tuottamuksellinen, joten korvausta kohtuullisen käyttökorvauksen ylittävstä vahingosta ei voida tuomita. Vaadittu korvaus ei perustu todelliseen vahinkoon, joten se on määrältään liiallinen.

ESIMERKKI:

D:n kirja ei ole C Oy:n julkaiseman kirjan kopio tai muunnelma, vaan täysin itsenäinen ja uusi teos. D ei ole siten tarvinnut oman teoksensa julkaisemiseen C Oy:n suostumusta.

Siltä osin kuin D:n kirjassa on lainauksia C Oy:n kirjasta, kysymys on ollut tekijänoikeuslain 22 §:n nojalla sallitusta teoksen osan lainaamisesta hyvän tavan mukaisesti ja tarkoituksen edellyttämässä laajuudessa.

Koska mitään luvatonta teoksen käyttöä ei ole tapahtunut, D ei voi olla hyvitysvelvollinen eikä muutoinkaan korvausvelvollinen. Sen varalta, että D:n kirjan katsottaisiin joltakin osin loukanneen C Oy:n tekijänoikeutta, hyvitys ei voi missään tapauksessa ylittää x euroa, sillä D on järjestänyt vasta muutaman seminaarin ja D:n kirjaa on myyty vasta toistakymmentä kappaletta. C Oy ei ole esittänyt mitään selvitystä siitä, että sille olisi syntynyt haittaa tai muuta menetystä, joten C Oy:n vahingonkorvausvaatimus on joka tapauksessa kokonaan hylättävä.

3.3.5 Vastaajan käsitys asiaan vaikuttavista tosiseikoista

Mikäli tosiseikkaväitteet on haastehakemuksessa numeroitu, vastaajan tulisi esittää niistä käsityksensä niin ikään numerokohdittain. Joskus voi olla hankalaa yksiselitteisesti joko myöntää tai kiistää kantajan esittämä väite. Sen vuoksi seuraavanlaiset peukalosäännöt vastauksen laatimiseksi voivat olla hyödyllisiä.

- Vastaaja voi myöntää väitteen, jos hänen käsityksensä mukaan väite on tosi. Tällöin oletus on se, että kantajan ei tarvitse esittää kyseisestä tosiseikasta todistelua.

- Vastaaja voi todeta, ettei väitteessä esitetty tosiseikka ole vastaajan tiedossa eikä sitä siten voida myöntää. Tällöin oletus on se, että kantaja joutuu esittämään kyseisestä tosiseikasta todistelua, mutta että vastaajalla itsellään ei ole esittää siitä vastanäyttöä.
- Muut väitteet vastaaja voi kiistää. Tällöin vastaajan tulee yleensä esittää oma käsityksensä tosiseikoista. Tällöin oletus on se, että vastaaja itse tulee esittämään todistelua kyseisistä tosiseikoista.

Vastaaja voi myös pyytää kantajaa selkiyttämään väitettään siihen vastaamisen helpottamiseksi.

Vastaaja voi itse esittää uusia väitteitä numeroiden ne juoksevasti esimerkiksi alkaen siitä, mihin haastehakemuksen numerointi on päättynyt.

ESIMERKKI:

Kannanotto kantajan väitteisiin

1–3. Myönnetään.

4. Kiistetään kokonaan. ”PomppuSähkö”-niminen laite perustuu B Oy:n emoyhtiön tuotekehitysyksikön tekemään keksintöön.

--

10–11. Myönnetään.

Vastaajan omat väitteet

12. B Oy:n emoyhtiössä perustettiin 2000-luvun alussa tutkijaryhmä, jonka tavoitteena oli tehdä läpimurto mobiililaitteiden latausta koskien.

3.3.6 Todistelu

Vastauksessa tulee ilmoittaa se todistelu, joka on vastaajan käsityksen mukaan välttämätöntä kantajan esittämien tosiseikkaväitteiden kumoamiseksi tai vastaajan omien tosiseikkaväitteiden toteennäyttämiseksi.

Asiakirjatodisteet tulee luetella vastauksen todisteluettelossa siten, että kullekin todisteelle ilmoitetaan juokseva numero, esimerkiksi V1 (vastaajan asiakirjatodiste 1). Muutoin tulisi soveltuvin osin noudattaa edellä kohdassa 3.2.6 esitettyä.

3.3.7 Kannanotto asian käsittelyjärjestyksestä

Mikäli kantaja on esittänyt perusteluja sille, miksi asia voitaisiin ratkaista kirjallisessa menettelyssä, myös vastaajan tulisi esittää käsityksensä käsittelyjärjestyksestä.

3.3.8 Muu vastaukseen liitettävä aineisto

Mikäli vastaaja haluaa ottaa vastauksensa liitteeksi aineistoa, jossa ei ole kysymys asiakirjatodisteista, aineistosta tulee laatia oma liiteluettelo ja liittää aineisto vastauksen oheen (ks. kohta 3.2.8).

3.4 Lausuman pyytäminen kantajalta vastauksen johdosta

Vastauksen saavuttua asianosaisten näkemysten tulisi olla selvillä. Lähtökohtana täytyy voida pitää sitä, että kirjelmienvaihtoa käydään vain yksi kierros.

Vastaaaja on kuitenkin saattanut esittää omia vaatimuksia tai muutoin sellaista, johon kantajan on syytä päästä vastaamaan kirjallisesti heti. Tämän vuoksi kantajalle voidaan vielä antaa mahdollisuus täydentää esittämäänsä ja vastata vastauksessa esitettyyn kirjallisella lausumalla.

3.5 Asian valmistelun jatkaminen markkinaoikeudessa

3.5.1 Yleistä valmistelusta

Asian valmistelu tulisi mieltää projektiksi, johon asianosaiset ja markkinaoikeus yhdessä osallistuvat.

Valmistelun tavoitteena on seuraavien seikkojen selvittäminen:

- asianosaisten vaatimukset ja niiden perusteet
- mistä asianosaiset ovat erimielisiä
- mitä todisteita tullaan esittämään ja mitä kullakin todisteella aiotaan näyttää toteen
- onko edellytyksiä sovinnolle.

Markkinaoikeuden pyrkimyksenä on saavuttaa valmistelun tavoitteet mahdollisimman aikaisessa asian käsittelyn vaiheessa. Kun valmistelun painopiste siirtyy käsittelyn aikaisempaan vaiheeseen, se mahdollistaa tehokkaan prosessaamisen asiassa. Tässä tarkoituksessa markkinaoikeudessa otetaan käyttöön niin sanottu prosessikuuleminen. Prosessikuuleminen toimitetaan silloin, kun sen voidaan arvioida edistävän asian valmistelua.

Markkinaoikeus voi esittää preklusiouhkaisia kehotuksia asian käsittelyn eri vaiheissa. Asianosaisen on silloin esitettävä väite tai vedottava todisteeseen asetetussa määräajassa sillä uhalla, että väitteeseen liittyvä seikka tai todiste jätetään huomioon ottamatta. Myös edellytyksiä sovinnolle voidaan tarkastella valmistelun eri vaiheissa.

Erityisesti tosiseikaston mutta muidenkin kysymysten osalta asianosaiset voivat keskenään eli ilman markkinaoikeuden myötävaikutusta tehdä aina yhteenvedon laatimisen vaiheeseen asti yhteisen selostuksen, jossa riidattomat ja riitaiset seikat on eroteltu toisistaan. Tällöin esimerkiksi tosiseikkaväitteiden numerointi uudelleen saattaa olla tarkoituksenmukaista. Tällainen asiakirja voidaan sitten toimittaa markkinaoikeudelle.

3.5.2 Prosessikuuleminen

Prosessikuulemisella tarkoitetaan valmistelevalle jäsenelle puheenjohtajalla käytävää yleensä markkinaoikeuden tiloissa tapahtuvaa asianosaisten välistä keskustelua. Jos asianosaisella on asiamies, lähtökohtaisesti vain hänen läsnäolonsa on tässä keskustelussa tarpeen.

Prosessikuulemisessa voidaan ensinnäkin keskustella tarkemmasta prosessisuunnitelmasta eli esimerkiksi kirjelmien toimittamisen määräajoista tai

valmisteluistunnon ja pääkäsittelyn ajankohdista. Prosessikuulemisen tarkoituksena on myös saada asianosaiset suoraan keskusteluyhteyteen. Usein on niin, että kantaja ja vastaaja ovat yhtä mieltä paljon enemmästä kuin miltä kirjelmienvaihdon perusteella näyttää. Riidattomat tosiseikat ja kysymykset, joista erimielisyyttä ei ole, voidaan tällöin todeta suoraan keskustelun päätteeksi.

Joskus voi käydä niinkin, että asianosaisten välinen riita tiivistyy oikeuskysymystä tai -kysymyksiä koskevaksi erimielisyydeksi. Tällöin todistelua ei ole lainkaan tarvetta ottaa vastaan ja asia voidaan ratkaista kirjallisessa menettelyssä tai niin sanotussa pledeerauspääkäsittelyssä, jossa asiamiehet esittävät vain oikeudellisia argumentteja.

Prosessikuulemisessa voidaan lisäksi ottaa kantaa useisiin prosessuaalisiin kysymyksiin; esimerkiksi patenttiasiaissa seuraaviin:

- loukkaus- ja mitättömyyskanteen yhdistäminen/erottaminen
- korvausvaatimuksen käsitteleminen erikseen
- Patentti- ja rekisterihallituksen lausunnon pyytäminen
- editoratkaisun tarpeellisuuden arviointi
- kenellä on todistustaakka tietyn kysymyksen suhteen
- todistajien tai asiantuntijoiden määrän rajoittaminen.

Prosessikuulemisesta saadaan suurin hyöty silloin, kun se on melko aikaisessa käsittelyn vaiheessa. Prosessikuulemisessa voikin siten käydä ilmi, että asianosaisten on syytä vielä lausua asiassa kirjallisesti. Vaihtoehtoisesti voidaan siirtyä suullisen valmistelun vaiheeseen. Kun prosessikuuleminen on melko aikaisessa vaiheessa valmistelua, suullinen valmisteluistunto voi puolestaan olla lähempänä pääkäsittelyä. Valmisteluistuntoa välittömästi edeltävänä ajanjaksona ei siten enää saisi tulla tarvetta uusien seikkojen tai todistelun esille tuomiseen.

3.5.3 Yhteenvedo

Markkinaoikeus laatii kanneasiassa yleensä kirjallisen yhteenvedon prosessikuulemisen jälkeen tai, jos sellaista ei ole, kirjelmienvaihdon jälkeen. Yhteenvedossa esitetään asiaosaisten vaatimukset ja niiden perusteet, riidattomat ja riitaiset tosiseikat sekä asianosaisten vetoama todistelu todistusteemoineen. Selvyyden vuoksi yhteenvedossa voidaan vielä erikseen selvittää asianosaisten oikeudellisia kysymyksiä koskevia käsityksiä ja niiden eroavuuksia.

Yhteenvedo toimitetaan asianosaisille käsitysten esittämistä varten hyvissä ajoin ennen valmisteluistuntoa.

3.5.4 Valmisteluistunto

Mikäli on tarpeen, markkinaoikeudessa toimitetaan suullinen valmisteluistunto. Tarve on yleensä olemassa, jos asiassa todennäköisesti tullaan toimittamaan suullinen pääkäsittely todistelun vastaanottamiseksi. Valmistelun tavoitteiksi edellä kohdassa 3.5.1 todetut seikat on selvitettävä viimeistään valmisteluistunnossa.

Markkinaoikeudessa pyritään siihen, että valmisteluistunnon ajankohta olisi melko lähellä pääkäsittelyä ja valmisteluistunto palvelisi nimenomaan pääkäsittelyn sujuvaa

läpiviemistä. Asiassa esille tulevia kysymyksiä tarkastellaan valmisteluistunnossa yhteenvedon pohjalta.

Asianosaisten tulee lähtökohtaisesti laatia ehdotuksensa siitä, kuinka paljon pääkäsittelyssä tarvitaan aikaa asiaesittelylle, asiakirjatodistelun vastaanottamiselle sekä kuultavien ja todistajien kuulemiselle, huomioon ottaen myös vastakuulustelulle tarvittava aika, ja loppulausunnoille. Mikäli joitakin kuulemisia on tarkoitus tehdä puhelin- tai videoyhteyden välityksellä, tämä tulisi ilmoittaa viimeistään valmisteluistunnossa.

Aikataulutuksessa on syytä ottaa huomioon, että pääkäsittely on tarkoitus saada päättymään markkinaoikeudessa virka-ajan päättymiseen mennessä eli viimeistään kello 16.15. Markkinaoikeus vahvistaa pääkäsittelyn kulun asianosaisten esitysten pohjalta ja laatii aikataulutetun istuntosuunnitelman, joka toimitetaan asianosaisille.

Todistajien ja muiden kuultavien kutsuminen pääkäsittelyyn on lähtökohtaisesti asianosaisten tehtävä. Jos asianosainen kuitenkin haluaa, että markkinaoikeus huolehtii kutumisesta, pyyntö kuultavan yhteystietoineen tulee tehdä markkinaoikeudelle hyvissä ajoin ennen valmisteluistuntoa.

Teknisten apuvälineiden käyttämisestä ja siitä, missä laajuudessa niitä käytetään, on syytä keskustella ja sopia viimeistään valmisteluistunnossa.

3.6 Pääkäsittely

Pääkäsittelyn kulusta sovitaan ja annetaan tarvittaessa tarkempia ohjeita viimeistään valmisteluistunnossa.

Valmistautuessaan pääkäsittelyyn asiamiehet voivat lähteä siitä, että markkinaoikeuden jäsenet ovat perehtyneet asiaan ennen pääkäsittelyä.

Markkinaoikeus yleensä sallii sen, että asiamiehet loppulausuntojen seuraamisen helpottamiseksi käyttävät hyväksi diaesitystä, jolla voidaan jäsenellä suullista esitystä ja tuoda esille keskeiset seikat argumentoinnissa.

Oikeudenkäyntikuluvaatimusten osalta on lähtökohtana pidettävä sitä, että määrienkin osalta yksilöidyt vaatimukset esitetään ja niitä koskeva keskustelu käydään heti pääkäsittelyn lopuksi. Jos valmistelussa tai pääkäsittelyssä niin sovitaan, vaatimusten esittämiselle ja vaatimuksiin vastaamiselle annetaan erillinen määräaika.

3.7 Tuomion antaminen

Pääkäsittelyn jälkeen jäsenet pitävät päätösneuvottelun. Tuomio annetaan kirjallisena 30 päivän kuluessa pääkäsittelyn päättymispäivästä tai, jos tuomiota ei voida erityisestä syystä antaa sanotussa määräajassa, niin pian kuin mahdollista.

Tuomion antamispäivästä ilmoitetaan tarkemmin pääkäsittelyn päätteeksi. Tuomio voidaan myös julistaa pääkäsittelyn jälkeen.

4 Turvaamistoimiasian käsittelystä

Oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa tarkoitettu turvaamistoimi voidaan määrätä saamisen tai esineen taikka omaisuuden turvaamiseksi hukkaamisvaaralta. Turvaamistoimena voidaan myös esimerkiksi kieltää jotain tahoja menettelemästä tietyin tavoin.

Turvaamistotoiminnan käsittely markkinaoikeudessa on summaarista. Tämä merkitsee lähtökohtaisesti myös sitä, että tällaisessa asiassa ei oteta vastaan henkilötodistelua ja että asian käsittely on muutoinkin kirjallista.

Turvaamistointa on pääsääntöisesti haettava kirjallisesti. Tiivis johdanto asiaan, turvaamistoimen hakijan kaikki vaatimukset ja seikat, joihin vaatimukset perustuvat, sekä hakijan käsitys asiaan vaikuttavista tosiseikoista on esitettävä noudattaen soveltuvin osin sitä, mitä edellä jaksossa 3.2 on haastehakemuksen laatimisen osalta todettu. Erityisesti on syytä tähdentää, että kieltovaatimuksen tulee olla yksilöity niin selkeästi, että vaatimukseen mahdollisesti perustuva kielto on täytäntöönpantavissa. Myös mahdollisesti vaadittavan uhkasakon määrä on yksilöitävä.

Mikäli vaatimuksen perustana on rekisteröity oikeus, hakemuksessa on esitettävä selvitys siitä. Käsittelyn kirjallisuus edellyttää puolestaan sitä, että hakijan asiakirjatodisteet, kuten esimerkiksi hakijan oikeutta loukkaavaa esinettä tai järjestelmää kuvaavat piirustukset ja valokuvat ovat sellaisia, että ne mahdollistavat asian luotettavan arvioinnin.

Mikäli hakija vaatii, että hakemus on hyväksyttävä varaamatta vastapuolelle tilaisuutta tulla kuulluksi, hakemuksessa on esitettävä yksilöidyt perusteet sille, että laissa tarkoitettu edellytys väliaikaisen turvaamistoimen määräämiselle täyttyy.

Vastapuolen on hakemukseen vastatessaan otettava soveltuvin osin huomioon, mitä edellä jaksossa 3.3 on haastehakemukseen vastaamisen osalta todettu.

Turvaamistoimen täytäntöönpanosta aiheutuvista kuluista vastaa ensisijaisesti hakija. Hakijan, joka on tarpeettomasti hankkinut turvaamistoimen, on myös korvattava vastapuolelle turvaamistoimesta ja sen täytäntöönpanosta aiheutunut vahinko. Kulujen ja vahingon korvaamista koskevista menettelytavoista säädetään oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 12 §:ssä.

Todistelun turvaamisesta säädetään erikseen todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa annetussa laissa.

5 Valitusasian käsittelystä

5.1 Yleistä valitusasian käsittelystä

Teollisoikeudellisia rekisteröintihakemuksia käsittelevien rekisteriviranomaisten päätöksistä valitetaan markkinaoikeuteen. Patentti- ja rekisterihallituksen lisäksi oikeudenkäyntilaissa tarkoitettuja muita rekisteriviranomaisia ovat esimerkiksi Viestintävirasto ja Evira. Nämä ohjeet on laadittu silmälläpitäen erityisesti patentti- ja tavaramerkkihakemuksiin perustuvia valitusasioita. Soveltuvin osin ohjeet soveltuvat myös muiden valitusasioiden käsittelyyn.

Muutoksenhaun siirtyminen markkinaoikeuteen merkitsee sitä, että valitusasioiden käsittelyssä on jatkossa kysymys oikeudenkäynnistä, jonka kulkua johtaa markkinaoikeuden jäsen. Markkinaoikeuden tehtävä on, kuten tuomioistuinten yleensäkin, huolehtia asian oikeudenmukaisen käsittelyn toteutumisesta.

Valitusasioiden käsittelyä markkinaoikeudessa koskevia säännöksiä on oikeudenkäyntilain 4 luvun 2–16 §:n ja eräiden erityislakien, kuten esimerkiksi patentti- ja tavaramerkkilakien, lisäksi muun muassa patentti- ja rekisterihallituksesta annetussa laissa sekä hallintolainkäyttölaissa. Prosessioikeudellisen jaottelun mukaisesti valitusasian käsittely on hallintolainkäytöllistä eli hallintoprosessuaalista. On syytä

tiedostaa, että tällainen menettely eroaa niin rekisteriviranomaisten noudattamasta hallintomenettelystä, jossa ei ole kysymys oikeudenkäynnistä, kuin joissakin suhteissa myös markkinaoikeuden IPR-riita-asioiden käsittelyssä noudattamasta edellä jaksossa 3 käsitellystä siviiliprosessuaalisesta menettelystä.

Yleisesti ottaen on syytä todeta, että valitusasioita koskeva muodollinen menettely eli niin sanottu prosessi, toisin kuin toisinaan näiden asioiden aineellisoikeudellinen ajaminen ja harkinta, on sinällään varsin yksinkertaista. Markkinaoikeus myös pyrkii valmistelun kuluessa prosessinjohtollisesti kussakin yksittäistapauksessa ohjeistamaan oikeudenkäynnin osapuolia siten, että ne ovat ennakkollisesti selvillä siitä, miten kulloisenkin valitusasian käsittely markkinaoikeudessa etenee ja millaisia prosessitoimia oikeudenkäynnin osapuolilta asian kussakin käsittelyvaiheessa edellytetään. Selvää on niin ikään se, että oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin liittyvään kontradiktoriseen periaatteeseen eli hallintolainkäyttölliseen vastavuoroisuuden toteuttamiseen kuuluu, että asianosaiset saavat tiedokseen, mikäli salassapitoa koskevat säännökset eivät muuta edellytä, kaiken valitusasian käsittelyyn liittyvän aineiston ennen kuin markkinaoikeus ratkaisee asian.

5.2 Asianosaisista ja oikeudenkäynnin osapuolista

Niissä tilanteissa, joissa rekisteröintihakemuksen käsittely Patentti- ja rekisterihallituksessa ei ole edennyt väitemenettelyyn eli kun patenttia ei ole myönnetty tai tavaramerkkiä ei ole rekisteröity, rekisteröinnin hakija voi valittaa sille kielteisestä päätöksestä markkinaoikeuteen. Tällaisen valitusasian valittajalla ei ole markkinaoikeudessa vastapuolta. Näissä tapauksissa valittajan lisäksi valitusasian käsittelyyn markkinaoikeudessa osallistuu vain rekisteriviranomainen.

Asioissa, jotka Patentti- ja rekisterihallituksessa ovat edenneet väitemenettelyyn, valittajana markkinaoikeudessa voi olla oikeuden hakijan sijaan tai tämän lisäksi myös se, joka on tehnyt rekisteröintihakemuksen johdosta väitteen Patentti- ja rekisterihallituksen käsittelyssä. Tällöin mainitut tahot ovat markkinaoikeudessa toistensa vastapuolia.

Oikeudenkäyntilain 4 luvussa oikeudenkäynnin vireillepanijasta käytetään käsitettä valittaja ja mahdollisesta oikeudenkäynnin vastakkaisesta asianosaisesta eli vastaajasta käsitteitä valittajan vastapuolena oleva asianosainen ja vastauksen antaja. Mainituissa luvussa käytetty käsite asianosainen tarkoittaa valittajaa ja vastaajaa mutta ei rekisteriviranomaista. Kun näihin kolmeen prosessitahoon viitataan laissa valitusasioiden osalta yhdessä, käytetään käsitettä oikeudenkäynnin osapuoli.

5.3 Valitus

5.3.1 Valituksen laatiminen

Rekisteriviranomaisen päätökseen, josta saa valittaa, rekisteriviranomaisen on liitettävä valitusosoitus. Valitusosoituksessa kerrotaan, mille viranomaiselle tai tuomioistuimelle rekisteriviranomaisen päätöksestä valitetaan ja minne valitus konkreettisesti toimitetaan. Valitusosoituksessa kerrotaan myös valitusaikea ja sen laskeminen. Edelleen valitusosoituksessa selostetaan valituksen sisältöä ja liitteitä sekä valituksen perille toimittamista koskevat säännökset. Mikäli rekisteriviranomaisen päätöksestä ei saa erityisen säännöksen vuoksi valittaa, päätöksessä on ilmoitettava valituskiellosta.

Valitusta markkinaoikeuteen laadittaessa on otettava huomioon valitusosoituksessa mainitut seikat. Menettelemällä valitusosoituksen mukaisesti valitus tulee yleensä

tehdyksi muodollisesti oikein. Valitusosoituksen sisältöä koskevat mahdolliset virheellisuudet eivät aiheuta valittajan kannalta oikeudenmenetyksiä. Virheellinen valitusosoitus ei kuitenkaan esimerkiksi luo valitusoikeutta.

Valituksessa on ilmoitettava rekisteriviranomaisen päätös, johon haetaan muutosta, miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi sekä mihin perusteisiin muutosvaatimusten tueksi vedotaan. Mikäli valittaja näkee tarpeelliseksi, että asia käsitellään suullisessa käsittelyssä, valituksessa on esitettävä perusteet tällaiselle vaatimukselle. Suotavaa on, että jo valituksessa yksilöidään esitettävä todistelu ja mitä kullakin todisteella tai henkilön kuulemisella halutaan näyttää toteen.

Tarkoituksenmukaista on, että prosessiyhteystietona ilmoitetaan muiden yhteystietojen lisäksi myös sähköpostiosoite.

Valitukseen on liitettävä valituksen kohteena oleva päätös, selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta sekä asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimustensa tueksi. Sellaisia asiakirjoja, jotka on jo aiemmin toimitettu rekisteriviranomaiselle, ei kuitenkaan tarvitse liittää valitukseen, koska rekisteriviranomainen toimittaa ne markkinaoikeudelle. Valitukseen on syytä tehdä myös juoksevasti numeroitu liiteluettelo ja liitteet on numeroitava luetteloa vastaavasti.

5.3.2 Ilmoitus valitusasian vireilletulosta ja asiakirjojen pyytäminen rekisteriviranomaiselta

Markkinaoikeus ilmoittaa valituksen saapumisesta markkinaoikeuteen eli valitusasian vireilletulosta heti rekisteriviranomaiselle. Samassa yhteydessä markkinaoikeus pyytää rekisteriviranomaista toimittamaan markkinaoikeudelle valituksen kohteena olevan päätöksen perusteena olleet asiakirjat. Markkinaoikeus voi jo tässä yhteydessä pyytää rekisteriviranomaista toimittamaan markkinaoikeudelle myös muita asiakirjoja, joiden toimittamista asian selvittämisen voidaan arvioida edellyttävän. Tässä vaiheessa rekisteriviranomaiselta ei vielä pyydetä kirjallista lausuntoa.

5.4 Kuuleminen valituksen johdosta

5.4.1 Yleistä kuulemisesta

Sen jälkeen, kun valitus on saapunut markkinaoikeuteen ja sen mahdolliset puutteet ovat korjaantuneet eikä valitusta jätetä suoraan tutkimatta tai hylätä heti, markkinaoikeus antaa valituksen tiedoksi ja lausuttavaksi kuulemistarkoituksessa valittajan mahdolliselle vastapuolelle ja rekisteriviranomaiselle. Niissä tilanteissa, joissa valituksen kohteena olevassa asiassa valittajalla on vastapuoli eli niin sanotuissa väiteasioissa, markkinaoikeus voi päätyä siihen, että ennen valittajan vastapuolen eli siis vastaajan kuulemistä asiassa pyydetään rekisteriviranomaisen lausunto.

Vastaajan vastauksen ja rekisteriviranomaisen lausunnon antamiselle markkinaoikeuden varaama määräaika on lähtökohtaisesti neljä viikkoa. Erityisesti joissakin arviolta työläimmissä patenttia koskevissa valitusasioissa määräaika voi olla myös kuudesta kahdeksaan viikkoa. Määräaikoja asetettaessa pyritään jo ennakolta ottamaan huomioon yleiset lomakaudet. Tarvittaessa perustellusta syystä markkinaoikeuden asettamia määräaikoja voidaan pyynnöstä pidentää.

Markkinaoikeus ilmoittaa valittajalle, millaisiin kuulemistoimiin valituksen johdosta on ryhdytty samaan aikaan, kun edellä tarkoitetut kuulemispyynnöt toimitetaan muille oikeudenkäynnin osapuolille.

5.4.2 Vastaajan vastaus

Vastauksessa on ilmoitettava asia, jossa vastaus annetaan, ja vastaajan käsitys valittajan kaikista vaatimuksista riippumatta niiden luonteesta. Vastaajan on vastauksessaan myös lausuttava käsityksensä valittajan vaatimusten perusteista. Edelleen vastauksessa on ilmoitettava perusteet, joihin vastauksen antaja nojautuu, sekä yksilöitävä esitettävä todistelu ja mitä kullakin todisteella tai henkilön kuulemisella halutaan näyttää toteen. Suotavaa on, että vastauksessa esitetään myös kaikki vastaajan omat vaatimukset, kuten esimerkiksi mahdolliset prosessuaaliset vaatimukset, ja niiden perusteet.

Vastauksessa on syytä lausua myös markkinaoikeuden asiaa selvittääkseen mahdollisesti esittämistä yksilöidyistä kysymyksistä.

Vastaukseen on liitettävä asiakirjat, joihin vastauksen antaja vetoaa. Rekisteriviranomaiselle jo aiemmin toimitettuja asiakirjoja vastaukseen ei kuitenkaan tarvitse liittää, koska rekisteriviranomainen on jo toimittanut ne markkinaoikeudelle. Vastaukseen on syytä tehdä myös juoksevasti numeroitu liiteluettelo ja liitteet on numeroitava luetteloa vastaavasti. Vastauksessa on edelleen ilmoitettava vastaavat vastauksen antajaan ja edustukseen liittyvät yksilöinti- ja yhteystiedot kuin edellä valituksen osalta on todettu.

Vastaus on toimitettava markkinaoikeudelle sen määräämässä ajassa uhalla, että asia voidaan ratkaista, vaikka vastausta ei ole toimitettu.

5.4.3 Rekisteriviranomaisen lausunto

Rekisteriviranomaisen on kirjallisessa lausunnossaan esitettävä käsityksensä valituksessa esitetyistä vaatimuksista ja niiden perusteista. Lisäksi lausunnossa on vastattava markkinaoikeuden mahdollisesti esittämiin yksilöityihin kysymyksiin.

Lausunto on toimitettava markkinaoikeudelle sen määräämässä ajassa uhalla, että asia voidaan ratkaista, vaikka lausuntoa ei ole toimitettu.

5.5 Kirjalliset lausumat

Markkinaoikeus voi tarvittaessa pyytää asianosaisilta ja rekisteriviranomaiselta kirjallisia lausumia. Markkinaoikeus määrää tällöin, mistä kysymyksestä oikeudenkäynnin osapuolten on lausuttava.

Valittajalta pääsääntöisesti pyydetään kirjallinen lausuma rekisteriviranomaisen lausunnon ja, kun valittajalla on asiassa vastapuoli, vastaajan vastauksen johdosta. Tarvittaessa oikeudenkäynnin osapuolilta voidaan pyytää myös muita kirjallisia lausumia. Oikeudenkäynnin osapuolten on toimitettava niiltä pyydetty kirjalliset lausumat markkinaoikeudelle sen määräämässä ajassa uhalla, että asia voidaan ratkaista, vaikka lausumaa ei ole toimitettu.

Markkinaoikeus toimittaa oikeudenkäynnin osapuolten kirjalliset lausumat muille oikeudenkäynnin osapuolille aina vähintäänkin tiedoksi.

5.6 Asioiden käsittelytavoista

Valitusasian käsittely markkinaoikeudessa on lähtökohtaisesti kirjallista, jolloin asia ratkaistaan valituksen kohteena olevan rekisteriviranomaisen päätöksen ja oikeudenkäynnin osapuolten markkinaoikeudelle toimittamien kirjelmien (valittajan valitus, tarvittaessa vastaajan vastaus ja rekisteriviranomaisen lausunto sekä näiltä tahoilta pyydytetyt kirjalliset lausumat) sekä muun kirjallisen oikeudenkäyntiaineiston perusteella. Jos valitusasiassa päätetään toimittaa kirjallista käsittelyä täydentävä suullinen käsittely, seuraavassa kappaleessa mainittujen valmistelun tavoitteiden saavuttaminen toteutuu yleensä tehokkaimmin, kun markkinaoikeuden prosessinjohto on mahdollisimman yksiselitteistä, avointa ja välitöntä.

Kirjallisessakin menettelyssä ratkaistavassa asiassa markkinaoikeuden laatimasta kirjallisesta yhteenvedosta voi olla hyötyä selvitetäessä sitä, mistä ratkaistavana olevassa asiassa on kysymys eli

- miltä kohdin viranomaisen päätökseen haetaan muutosta
- mitä vaatimuksia markkinaoikeudessa esitetään ja mihin perusteisiin niiden tueksi vedotaan
- mistä oikeudenkäynnin osapuolet ovat erimielisiä
- mitä todistelua markkinaoikeudessa esitetään ja mitä kullakin kirjallisella todisteella tai kunkin henkilön kuulemisella aiotaan näyttää toteen.

Jos yhteenvedo laaditaan, se toimitetaan oikeudenkäynnin osapuolille käsitysten esittämistä varten.

Niissä tapauksissa, joissa jo kirjallisen oikeudenkäyntiaineiston perusteella voidaan olettaa, että niin oikeudenkäynnin osapuolet kuin myös markkinaoikeus selkeästi ymmärtävät, mistä valitusasiassa on kysymys, yhteenvedon laatiminen ja valmisteluistunto ovat tarpeettomia.

Asioiden käsittely valmisteluistunnossa on vapaamuotoisempaa kuin suullisessa käsittelyssä. Valmisteluistunnon keskeinen tehtävä on viimeistään saavuttaa edellä mainitut valmistelun tavoitteet. Valmisteluistunnossa voidaan tarvittaessa keskustella myös muista valitusasian käsittelyyn liittyvistä kysymyksistä. On kuitenkin syytä muistaa, että valmisteluistunto ei ole tarkoitettu tilaisuudeksi, jossa otetaan vastaan todistelua tai jossa oikeudenkäynnin osapuolet ryhtyvät seikkaperäisesti esittämään käsityksiään siitä, kuinka markkinaoikeuden tulisi valitusasia ratkaista. Näiden prosessitoimien vuoro on suullisessa käsittelyssä. Muutoin valitusasian käsittelyyn valmisteluistunnossa soveltuu, mitä edellä kohdassa 3.5.4 on valmisteluistunnon osalta todettu.

Mahdollisesti pidettävä suullinen käsittely, jolla siis voidaan täydentää asian kirjallista käsittelyä, alkaa sillä, että markkinaoikeus esittää aluksi valmistelun kuluessa muodostuneen käsityksen siitä, mistä asiassa on kysymys. Tämän jälkeen ovat vuorossa oikeudenkäynnin osapuolten alkupuheenvuorot, joita seuraa todistelun, mukaan lukien henkilötodistelun, vastaanotto. Lopuksi oikeudenkäynnin osapuolet esittävät loppulausuntonsa, joissa on tarkoitus argumentoida, kuinka asiassa mahdollisesti esitettyä todistelua ja asiaan liittyviä oikeudellisia kysymyksiä tulisi arvioida sekä millaiseen ratkaisuun markkinaoikeuden tulisi asiassa päätyä.

Mikäli suullisessa käsittelyssä ei oteta vastaan henkilötodistelua, on useimmiten tarkoituksenmukaista tarpeettoman toiston välttämiseksi menetellä siten, että kullakin oikeudenkäynnin osapuolella on yksi varsinainen puheenvuoro ja muiden oikeudenkäynnin osapuolten esittämän johdosta kommenttipuheenvuoro.

Muutoin suulliseen käsittelyyn soveltuu, mitä edellä jaksossa 3.6 on pääkäsittelyn osalta todettu.

5.7 Markkinaoikeuden päätöksestä ja sen antamisesta

Markkinaoikeuden päätös voi olla sisällöltään rekisteriviranomaisen päätöksen kokonaan tai osittain pysyttävä tai kumoava. Asia voidaan myös joutua palauttamaan rekisteriviranomaiselle uudelleen käsiteltäväksi.

Kirjallisessa menettelyssä käsiteltävissä valitusasioissa markkinaoikeuden päätös annetaan jäsenten päätösneuvottelun jälkeen viivytyksettä. Asioissa, joissa on pidetty suullinen käsittely, markkinaoikeuden päätös annetaan 30 päivän kuluessa suullisen käsittelyn päättymisestä tai erityisestä syystä tätä myöhemmin niin pian kuin mahdollista. Päätös on myös mahdollista julistaa heti suullista käsittelyä seuraavan päätösneuvottelun jälkeen.

Patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnasta markkinaoikeuden käsiteltäväksi siirtyvien niin sanottujen siirtymäkauden asioiden käsittelyyn sovelletaan hallintolainkäyttölain säännöksiä mutta ei oikeudenkäyntilain säännöksiä. Tämä merkitsee ennen muuta sitä, että näissä asioissa markkinaoikeuden päätöksestä voi valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen valituslupaa pyytämättä.